

На данашњи дан 1831. године рођен је српски композитор, пијаниста и хоровођа Корнелије Станковић, оснивач новог националног правца у српској музици. Записивао је и хармонизовао српско црквено појање. Рођен је у древној породици будимских Срба, школовао се у Араду, Сегедину, Пешти, а у Бечу је студирао композицију. У Сремским Карловцима проучавао је и бележио усменом традицијом сачувано српско црквено појање. Био је хоровођа Београдског певачког друштва. Допринео је да се за српску музику заинтересују страни композитори, посебно руски, укључујући Чајковског ("Српски марш", данас познат као "Словенски") и Николаја Римског-Корсакова ("Фантазија на српске теме"). Дела: "Православно црквено појање у српскога народа", шест свезака "Српских народних песама", које је хармонизовао за хор, за глас и клавир, или само за клавир. Његови посмртни остаци пренети су из Будимпеште, где је умро 1865, фебруара 1949. у Алеју великана на Новом гробљу у Београду.



Данас је петак, 30. август, 2025.

1483 - Умро је француски краљ Луј XI, који је током владавине од 1461. окончао уједињење Француске.

1489 - Рођен је италијански сликар Антонио Алегри да Коређо. Ренесансни уметник који се често тумачи као далеки претходник рококоа, сензуалан и декоративан, с религиозном и митолошком тематиком. Дела: фреске у цркви Светог Јована у Парми, слике "Мистично венчање Свете Катарине", "Јупитер и Антиопа", "Леда", "Богородица са Светим Ћорђем".

1748 - Рођен је француски сликар Жак Луј Давид, оснивач и главни представник класицизма, члан Конвента и дворски сликар Наполеона I. Радио је историјске композиције и портрете. Васпитаван на античким узорима био је виртуозан цртач и сјајан портретиста. Дела: "Заклетва Хорација", "Наполеоново крунисање", "Породица Жерар", "Убијени Мара", "Госпођа Рекамје".

1757 - Руска армија је у Седмогодишњем рату, под командом маршала Степана Апраксина, поразила пруске трупе у бици код Грос Јегерсдорфа.

1797 - Рођена је енглеска књижевница Мери Волстоункрафт Шели, супруга песника Персија Биша Шелија, најпознатија по роману "готској" причи "Франкенштајн или модерни Прометеј". Остала дела: романи "Последњи човек", "Лодор".

1871 - Рођен је новозеландски физичар Ернест Ратерфорд, добитник Нобелове награде за хемију 1908, један од утемељивача модерне атомске теорије. Од 1898. до 1907. био је универзитетски професор у Монреалу, потом у Манчестеру до 1919. и до смрти 1937. у Кембриџу, где је био и директор лабораторије "Кевендиш". Највише се бавио природом радиоактивности и фундаменталним истраживањима у тој области, откривши три типа радијације, које је означио као алфа, бета и гама зраке. Бомбардујући фолију злата алфа зрацима, 1906. је открио постојање снажно наелектрисаног атомског језгра које је назвао нуклеус, а заједно с немачким физичарем Хансом Гајгером открио је да алфа зраци садрже позитивно наелектрисане атоме хелијума.

1914 - Немачка Осма армија под командом генерала Паула фон Хинденбурга потукла је у Првом светском рату код Таненберга (данас северна Пољска, тада Источна Пруска) после петодневних борби, Другу руску армију генерала Александра Самсонова, која је изгубила најмање 30.000 људи. Тиме је заустављено напредовање Руса ка Прусској, а Самсонов је истог дана извршио самоубиство, али је ангажовање великих немачких снага на том фронту ослабило притисак Немаца на Западном фронту и битно допринело победи Француза на Марни.

1916 - Турска је у Првом светском рату објавила рат Румунији.

1918 - Вођу Октобарске револуције Лењина ранила је у Москви припадница странке Есера Фања Каплан, после чега је болшевичко вођство завело терор над "контрареволуционарном буржоазијом и њеним агентима".

1929 - Умро је српски писац из Дубровника Иво Војновић, драмски аутор с веома живим осећањем за сцену, њену визуелност и експресију. Дела: драме "Дубровачка трилогија", "Еквиноциј", "Смрт мајке Југовића", "Госпођа са сунцокретом", "Лазарово васкрсење", "Imeratrix", "Машкерате испод купља".

1935 - Умро је француски писац Анри Барби, пацифист и борац за социјалну правду. Учествовао је у Првом светском рату као добровољац, али се убрзо разочарао, изразивши огорченост у роману "Огањ" у којем је описао стравичну слику рата и дигао глас у одбрану мира. Тим делом снажно је утицао и на друге литерате у Европи. После рата је као романсијер и публициста наставио да се бори за своје идеје. Остала дела: романи "Пакао", "Светлост", збирка песама "Тугованке".

1940 - У Бечу су завршени разговори представника Немачке, Италије, Румуније и Мађарске ("Бечка арбитража") на којима су Немачка и Италија присиле Румунију да уступи Бугарској јужну Добруцу, а Мађарској велики део Трансилваније (Ердељ).

1940 - Умро је енглески физичар Џозеф Џон Томсон, председник Краљевског друштва у Лондону, професор Универзитета у Кембриџу, добитник Нобелове награде за физику

1906. Открио је 1897. електрон, такође и атомистичку структуру електрицитета и дао научни основ провођења електрицитета кроз гасове.

1942 - Српског сликара Саву Шумановића, мајстора пејзажа, актова и мртве природе, усташе су стрељале у Сремској Митровици у Другом светском рату, после зверског мучења. Дуго је живео у Паризу, а од 1930. у Шиду. Његове велике композиције "Доручак на трави" и "Пијана лађа" спадају међу најзначајнија дела српског модерног сликарства. Најзначајнија његова дела налазе у Народном музеју у Београду, збирци Павла Бељанског у Новом Саду и у галерији "Сава Шумановић" у Шиду.

1944 - Совјетска армија је у Румунији у Другом светском рату заузела нафтна поља у Плоештију, преотевши од Немаца важан извор снабдевања горивом.

1945 - Јапанске трупе у Хонгконгу, које су ту британску колонију држале под окупацијом током Другог светског рата, предале су се Британцима.

1953 - Рођен је Зоран Петровић Пироћанац, новинар, научник. Као слободни новинар, деценијама је сарађивао с бројним медијима бивше Југославије и иностранства. Био је запажен као извештач из Латинске Америке (Никарагва), Блиског истока (Палестина), Африке, као и са територије негдашње Југославије деведесетих. Дипломирао је романистику на Филолошком факултету у Београду, а магистрирао и докторирао у Паризу, на Високој школи друштвених наука. Говорио је више светских језика. Један је од оснивача Центра за геополитичке студије "Југоисток". Последњих година радио је у Институту за политичке студије у Београду. Дела: "Суноврат", "Избрисати српски вирус", "Геополитика хране", "Економска шпијунажа".

1963 - Између средишта влада Совјетског Савеза и САД лидери тих двеју земаља Никита Хрушчов и Џон Кенеди успоставили су, после кубанске кризе, када је у последњем тренутку избегнут сукоб две тадашње велесиле, директну телефонску линију названу "црвени телефон".

1973 - Кенија је забранила лов на слонове као и трговину слоновачом.

1981 - У Техерану су у експлозији подметнуте бомбе погинули председник Ирана Мухамед Али Раџаи и председник владе Мухамед Џавад Бахонар.

1983 - Потпуковник Гијон Блафорд постао је први Американац афричког порекла који је полетео у космос, у саставу петочлане посаде шатла "Челенџер".

1991 - Совјетска република Азербејџан објавила је независност од Москве и започела је формирање сопствене армије.

1995 - Авиони НАТО започели су серију масовних напада на војне и цивилне циљеве у Републици Српској. У бомбардовањима, у којима је коришћена и радиоактивна муниција, изведеним уз објашњење да ће она босанске Србе довести "за преговарачки сто", погинуло је више од 100 цивила, а хрватске и муслиманске снаге су, захваљујући помоћи из ваздуха, освојиле око 4.000 квадратних километара на западу РС, одакле је избегло око 170.000 Срба. Првог дана бомбардовања противваздушна одбрана Војске РС оборила је близу Пала француски авион типа "Мираж 2000", из којег су се два пилота спасла катапултирањем.

1999 - На референдуму у организацији Уједињених нација о статусу Источног Тимора, бивше португалске колоније коју је 1975. окупирала а 1976. анектирала Индонезија, 78,5 одсто становника гласало је за независност. Источни Тимор је због португалског наслеђа наглашено римокатолички за разлику од исламске Индонезије.

2002 - Русија се повукла из војне базе на Куби на којој је била присутна од 1962. године.

2003 - Умро је амерички глумац Чарлс Бронсон, рудар пре него што је започео каријеру филмског глумца током које је играо у више од 60 филмова, махом играјући авантуристе и људе јаког карактера, спремне да поднесу све у борби за принципе у које верују. Филмови: "Седморица величанствених", "Дванаест жигосаних", "Велико бекство", "Јахач на киши", "Породица" "Чатова земља", "Дивљи коњи", "Тешка времена", "Бели бизон", "Телефон", "Љубав и меци", "Било једном на Дивљем западу".

2006 - Умро је Нагиб Махфуз, египатски писац, добитник Нобелове награде за књижевност. Најпознатији египатски књижевник и интелектуалац добио је Нобелову награду за књижевност 1988. чиме је постао први писац на арапском језику ком је додељено то признање. Написао је око педесетак романа од којих је најпознатија "Каирска трилогија" у којој говори о развоју Египта кроз причу о три генерације једне породице средње класе.

2006 - Умро амерички глумац Глен Форд, један од великана златног доба Холивуда. Почео је да ради за студио "Колумбија пикчрс" 1939. Током каријере дуге 53 године, играо је у више од 100 филмова. Светску славу доживео је 1946. године улогом у филму "Гилда" Чарлса Видора, који је прославио и Риту Хејворт. Филмови: "Битка за Мидвеј", "Велика жега", "Каубој", "Караван путује на Запад", "У 3 и 10 за Јуму". Награду Златни глобус за најбољу улогу освојио је 1962.

2007 - Умро је српски писац Јован Козомара. Аутор је девет романа, новела и кратких прича из живота Земуна. Дела: "Купање голубова", "Глуварење у две смене", "Ноћне магле у Земуну", "Последњи сведок из Венеције", "Коприве цветају на Калварији", "Гардош сав од кише", "Земунска галерија", "Ко је ко у Земуну".

2017 - "Исламски тероризам зачет је 90-тих година у Босни и Херцеговини", изјавио је Мирослав Туђман, челник тајних служби Хрватске 90-тих, загребачком недељнику Глобус". Како је рекао: "За то је заслужан Алија Изетбеговић". "Ово што се сада догађа по Европи, то се догађало у БиХ деведесетих година. Био је то зачетак данашњег исламског тероризма". Члан Председништва БиХ и лидер СДА Бакир Изетбеговић одговорио је истога дана: "Да је управо било обрнуто од оног што каже млађи Туђман".

2021 - САД су окончале повлачење војних трупа из Авганистана, пошто је са аеродрома у Кабулу полетео и последњи авион с америчким војницима, готово две деценије од њиховог доласка у ту земљу. Америчке снаге ушле су у Авганистан после терористичких напада у САД 11. септембра 2001. Пошто су талибанске снаге поново заузеле Авганистан уследио је панични бег. Како је званично саопштено, САД и друге земље заједно су евакуисале више од 123.000 цивила. Била је то једна од највећих ваздушних евакуација у историји.

(РТВ)

